

ABCklubbens magasin

#4 2022

Läsrådet

– ny aktör inom
det läsfrämjande
arbetet

.....
Missa inte
Läskonferensen
2022!

Ett rikt **ordförråd**
handlar *inte bara*
om kvantitet

.....
Vad får skickliga
lärare att **lyckas?**

Korsord &
ordflåta för
kopiering!

Ingela Felth Sjölund

En av författarna till **ABC-klubben**

Hej!

Välkommen till *ABC-klubbens magasin*, en tidning som vänder sig främst till dig som undervisar med just ABC-klubben, men även till dig som ännu inte kommit dit. Vill du läsa om aktuella frågor inom läsinlärning, få inspiration, tips och stöd till din undervisning? Då har du hamnat rätt. Vårt mål är att både du som använt ABC-klubben länge och du som är ny ska känna er inspirerade.

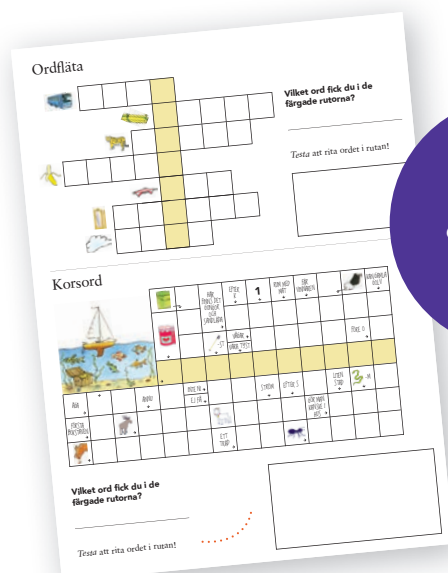
→ I det här numret får du bl a träffa Ingela Felth Sjölund, en av författarna till ABC-klubben, få tips om hur du kan få dina elever att utöka sitt ordförråd och sin ordkunskap och läsa om regeringens satsning **Läsrådet**, där Ingela Korsell är en av medlemmarna i rådet.

Och du, i varje nummer får du med ett kopieringsunderlag eller lektionstips som du inte hittar någon annanstans – den här gången får dina elever tillfälle att klura lite över ett korsord och en ordfläta.

Vi ser fram emot dina synpunkter på innehållet och om du har önskemål inför kommande nummer. Mejla oss på abc-klubben@nok.se

God läsning!

Natur & Kultur Läromedel

Ordfläta
& korsord
på s.10

Innehåll

ABC-klubben Escape Room,	
Lärare tipsar	4
ABC-klubbens materialbank	5
Ingela Felth Sjölund, en av	
ABC-klubbens författare	6
ABC-klubbens Lärarwebbar	9
Korsord & ordfläta att kopiera	10
Våren med ABC-klubben	11
Läskonferensen 2022	12
Lite av varje	14
Läsrådet, ny aktör inom det	
läsfrämjande arbetet	16
Avslutningsdikter, Lärare tipsar	19
Vad säger forskarna?	20
Vad får skickliga lärare	
att lyckas?	22

ABC-klubbens magasin ges ut av: Natur & Kultur
 Grafisk form: Bäck
 På omslaget: Ingela Felth Sjölund
 Foto: Sandra Birgersdotter
 Illustrationer: Catharina Nygård

Vill du ha en kostnadsfri prenumeration till dig eller din skola? Anmäl dig på nok.se/abc-klubben!

Läs mer på nok.se/abc-klubben
 Nyhetsbrev: Anmäl dig på nok.se/nyhetsbrev
 Facebook: Sök efter ABC-klubben (sluten grupp)
 Instagram: [abcklubbenok](https://www.instagram.com/abcklubbenok)

Natur & Kultur

Natur & Kultur är en stiftelse som utan ägare kan agera självständigt och långsiktigt. Vårt mål är att genom stöd, inspiration, utbildning och bildning verka för tolerans, humanism och demokrati. Förlagsdelen Natur & Kultur Läromedel ger ut läromedel för alla stadier – tryckt, blended och heldigitalt!

»Escape Rooms är också ett fantastiskt sätt att låta eleverna visa sina kunskaper efter ett område.«

ABC-klubben

Escape Rooms

Hej, vem är du?

»Jag heter Annica Lange och arbetar som förstelärare på Mesta skola i Eskilstuna. Vår skola är en F-3 skola. Vi har undervisat med ABC-klubben i flera år och alla årskurser använder det vilket gör att huvudpersonerna i böckerna är välkända hos alla elever. Vi har även de tillhörande småböckerna som ljudböcker och i vårt skolbibliotek.«

Hur kommer det sig att du har tagit fram Escape Rooms till *Diamantjakten* och *Nyckeln till skatten*?

»Jag intresserade mig tidigt för digitala verktyg i undervisningen och i mitt uppdrag som förstelärare har jag arbetat med skolutveckling och då främst med olika områden inom IKT (Informations- och kommunikationsteknik är den del av informationsteknik (IT) som bygger på kommunikation mellan människor. Digitala verktyg som används i pedagogiskt/didaktiskt syfte och hur sådan teknik används i undervisningen tillhör det IKT-pedagogiska området).

För några år sedan läste jag om digitala EscapeRooms i undervisningen och började efter det att göra egna. Jag har lärt mig själv genom att titta på instruktionsfilmer som andra lärare gjort (finns mycket på Youtube) men också fått tips och hjälp av lärare i forumet **Escape the classroom** på Facebook. Innan jag gjorde mina Escape Room till *Diamantjakten* och *Nyckeln till skatten* så gjorde jag andra rum inom olika områden. Jag såg då hur eleverna med glädje tog sig an upp-

dragen. Att använda sig av Escape Rooms i undervisningen som grupparbete främjar samarbete och bidrar till en tillgänglig undervisning där alla elever kan delta oavsett förutsättningar.«

Vad tycker eleverna om att jobba i rummen?

»Jag ser glada, kreativa, lösningsorienterad och intresserade elever. Mina elever frågar ofta efter nya rum.«

Vilket är ditt bästa tips till andra lärare som blir sugna på att själva skapa Escape Rooms?

»Gå med i gruppen **Escape the classroom** på Facebook, titta på olika instruktionsfilmer på Youtube. Kan också rekommendera litteratur i ämnet. Jag har läst den nu i efterhand då den inte fanns när jag började med mina rum men den hade varit fantastisk att ha när jag startade med mina. Boken heter *Escape Room i undervisningen* av Camilla Askeback Diaz och Ulrica Elisson Grane.«

Hur går man tillväga? Se nästa sida →

→ Hur gör man?

Hur man går tillväga med Escape Rooms till *Diamantjakten* och till *Nyckeln till skatten*.

- 1 Dela in eleverna i mindre grupper.
- 2 Dela ut länk eller QR-kod till eleverna (se länkar här bredvid).
- 3 Dela ut ledtrådsprotokoll, penna och papper (hämta ledtrådsprotokoll på ABC-klubbens materialbankssida som du når via nok.se/abc-klubben/materialbank).
- 4 Låt eleverna skriva in länk /scanna QR-kod.
- 5 Informera eleverna om att man måste läsa all information som finns till varje fråga.
- 6 Samtala innan om vikten av samarbete.
- 7 Dela ut eventuella »livlinor« (jag brukar låta eleverna få tre livlinor som innebär att de kan be om ledtråd vid tre tillfällen, kan ju finnas lite olika varianter på det).
- 8 Till *Diamantjakten* behöver ni även ha schifferpapper redo mot slutet av uppdraget.
- 9 Ett tips är även att ge eleverna lösa bokstäver när de ska lösa ord som hamnat huler om buller.

Kod till *Diamantjakten*

<https://forms.gle/uA6DzuZXoGBVoN2y7>

Kod till *Nyckeln till skatten*

<https://forms.gle/9BWnp2M3rpKvWeXeA>

ABC-klubbens materialbank – kostnadsfria material till din undervisning!

[nok.se/
abc-klubben/
materialbank](https://nok.se/abc-klubben/materialbank)

Välkommen till ABC-klubbens materialbank – här har vi samlat kostnadsfria material som du kan använda i din undervisning med ABC-klubben. Här finns t ex diplom, läsbingon, färgläggningsbilder och läsförståelseblad.

Intervju *med:*

»Jag hoppas att ABC-klubben har underlättat och inspirerat pedagogernas arbete i klassrummet för att utveckla alla elevers språk- läs- och skrivutveckling.«

Ingela Felth Sjölund

Hela sitt yrkesliv har läraren Ingela Felth Sjölund velat lära sig mer. Det har gett en solid grund i tal-, språk-, läs- och skrivinläring – och hur allt detta hänger ihop. Insatserna för ABC-klubben är ett sätt att dela sina insikter med fler.

Det var inte plan A. Plan A var att jobba vidare även efter 65 i det yrke hon valde som ung och vidareutvecklats inom i 44 år. Men redan höstterminen 2021 är Ingela Felth Sjölund ändå pensionär. Hennes åldrade föräldrar, barn och barnbarn behövde henne, berättar hon. Fri tid har hittills gått till att rensa i villan i Sollentuna. Fem hela bokhyllor, med titlar sparade från gymnasiet till i dag, har fått gå till återvinning.

»Vi ska minska storlek på vårt boende, så vi håller på att rensa p g a platsbrist.«

Ingela har levt ett yrkesliv inte bara med böcker, utan med orden och språket i dess alla beståndsdelar och dimensioner. Hon blev färdig lågstadielärare 1976 men kände snart att hon ville lära sig mer. Det blev vidareutbildningar till speciallärare, dyslexipedagog och tal- och språkpedagog.

»Intresset för specialpedagogik vaknade när jag började reflektera över varför jag i klassrummet hade elever som inte lyckades, samtidigt som jag ju hade andra som lyckades väldigt bra. Det väckte en nyfikenhet. Vad är det som gör att den här personen har det lite svårare?«

Efter ett par år som klasslärare i uppväxtstaden Gävle flyttade Ingela Felth Sjölund till Sollentuna där hon lärde känna Pia Hed Andersson. De båda kom att följas åt yrkesmässigt, arbetade på samma skolor och tog en snarlik väg i fråga om vidareutbildning och fördjupning.

»Vi hade ett jättenära samarbete som kollegor under många år. Under tidigt 2000-tal började vi arbeta med läs- och skrivutveckling på kommunövergripande nivå i Sollentuna. Vi drev också ett språkotek i kommunen under flera år.«

De arbetade på Rösjöskolan i Sollentuna när kollegan och läromedelsförfattaren Lotta Malm Nilsson tipsade om dem som författare till arbetsböcker och lärarhandledning för ABC-klubben, som stod i begrepp att produceras. Mats Wänblad hade redan börjat skriva läseböckerna.

»Vi fick texterna vartefter Mats skrev. Utifrån det var det vår uppgift att klura ut hur vi bäst hjälper lärarna att undervisa kring texterna.«

Själv var hon lite motsträvig till att börja med. Projektet framstod som tidskrävande – hade de verkligen den orken?

»Pia var omedelbart positiv däremot, och drog med mig. Jag ångrar det inte en dag. Det var fantastiska år. Utöver själva arbetet gav projektet oss möjlighet att reflektera över vår egen undervisning och att gå på djupet med hur processen går till i läs- och skrivinläring.«

Som lärare var både Ingela och Pia handledare för lärarstudenter från lärarhögskolorna. I mötet med

dem och nyutbildade kollegor blev det tydligt att kunskapen om läs- och skrivinläring i många fall var knapphändig, berättar Ingela.

»När vi läste vid lärarhögskolan på 1970-talet fick vi en gedigen metodikutbildning i svenska. Man visste kanske inte alltid varför man gjorde som man gjorde, men vi fick med oss arbetssätt. På 2000-talet träffade vi studenter som bara hade några få poäng läs- och skrivinläring. Vi insåg att det skulle bli tufft när de fick egna klasser. Så vi försökte verkligen göra ett läromedel som skulle vara till hjälp för dem i undervisningen.«

Vad var viktigt för er att skicka med?

»Vi ville poängtera hur viktiga de som pedagoger är i klassrummet, hur viktigt det är med lärarledda genomgångar och laborationer och hur viktigt det är att man gör kartläggningar och uppföljningar så att man vet var eleverna befinner sig i sin utveckling, för att kunna sätta in rätt nivå i undervisningen.«

I sin egen undervisning som speciallärare har Ingela ofta använt de olika komponenterna i ABC-klubben hon och Pia Hed Andersson utvecklat. Erfarenheten av arbetet med elever som befinner sig i riskzonen för att utveckla läs- och skrivsvårigheter gjorde att hon såg ett behov av en arbetsbok som bättre svarar mot just de elevernas förutsättningar. Det blev *Fokus*-böckerna.

»I skolan har man ofta stora grupper och att vara klasslärare kan vara utmanande. Det gäller att tänka till för att kunna skapa grupper i gruppen.«

»Det här är också något som kommit fram genom enkäter och annan feedback. Det behövdes ett komplement som gör att alla elever, oavsett förutsättningar, känner att de lyckas och utvecklas.«

Arbetsbok Fokus har ett tydligare upplägg, korta instruktioner, färre uppgifter, fler bilder och är färgkodad. »Allt för att eleverna lättare ska kunna arbeta vidare på egen hand efter genomgångar.«

»I skolan har man ofta stora grupper och att vara klasslärare kan vara utmanande. Det gäller att tänka till för att kunna skapa grupper i gruppen. ABC-klubben bidrar till det genom att det är olika nivåer på böckerna. Det gör att man kan föra gemensamma samtal och arbeta språkutvecklande om innehållet i läseboken i en större grupp, och sedan delar in i smågrupper när man har mer laborerande genomgångar. Därefter kan eleverna träna att läsa →

och skriva på sin nivå och arbeta på egen hand i de olika arbetsböckerna.»

Arbetsbok Fokus har Ingela tagit fram själv. 2016 gick Pia Hed Andersson bort efter en tids sjukdom.

»Pia har inte varit med fysiskt i arbetet med Fokus-böckerna, men de bygger på arbetsboken där hon och jag jobbat igenom varje sida och varje uppgift, så på sätt och vis är hon ändå med.»

Efter drygt tio år med ABC-klubben har Ingela varit med både om att ta fram, utveckla och omarbeta materialet.

»Det har varit ett fantastiskt inspirerande och lärorikt arbete. Jag hoppas att ABC-klubben har underlättat och inspirerat pedagogernas arbete i klassrummet för att utveckla alla elevers språk- läs- och skrivutveckling.»

Ingela Felth Sjölund

Ålder: 65.

Yrke: Pensionär sedan september 2021.

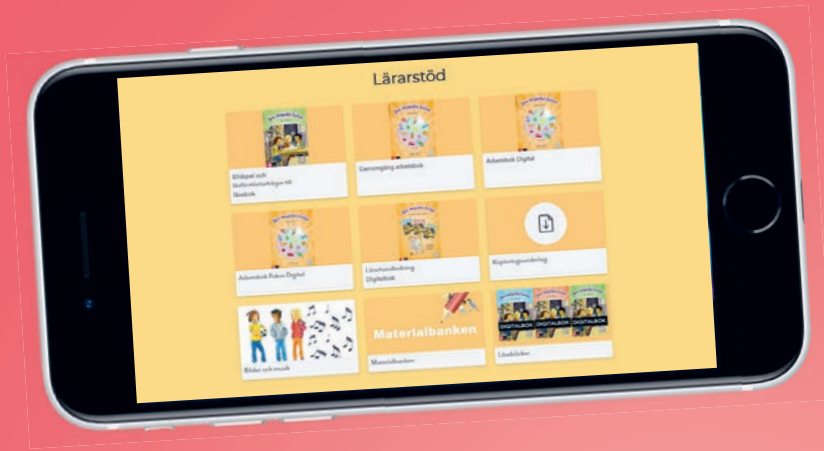
Bor: Sollentuna.

Bakgrund: Lågstadie- och speciallärare med 44 års yrkeserfarenhet och specialkompetens i läs- och skrivinlärning, dyslexi och tal- och språkutveckling. Roll i ABC-klubben: Tillsammans med Pia Hed Andersson författare till lärarhandledning och arbetsböcker. På egen hand författare till den nya och språkstödjande Arbetsbok Fokus. Läser helst: »Jag är med i en bokklubb tillsammans med några gamla kollegor. Vi försöker läsa olika genrer. För tillfället har vi precis avslutat en feel good-roman och ska börja med en bok om livet för kvinnor i Afghanistan.»

Arbetsbok Fokus passar elever som behöver ett tydligt upplägg med utvalda uppgiftstyper, bilder som stödjer innehållet och vägledande exempel. Arbetsbok och Arbetsbok Fokus är strukturerade så att du kan undervisa elevgruppen inom samma område.

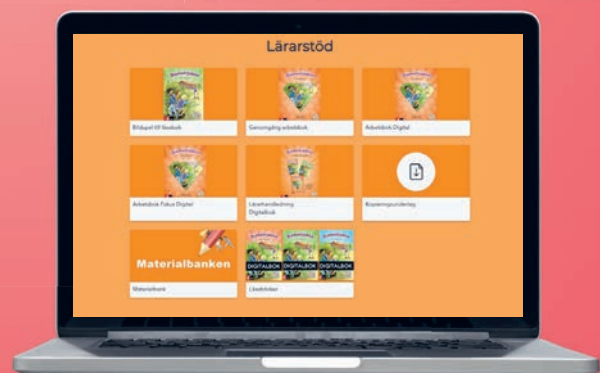
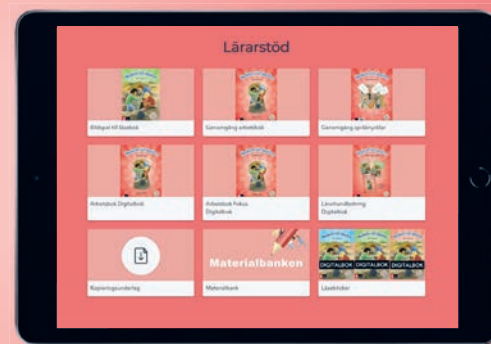
*Påfyllt med
nytt material!*

ABC-klubbens **Lärarwebbar** – interaktiva övningar, bildspel och *mer* för din undervisning!

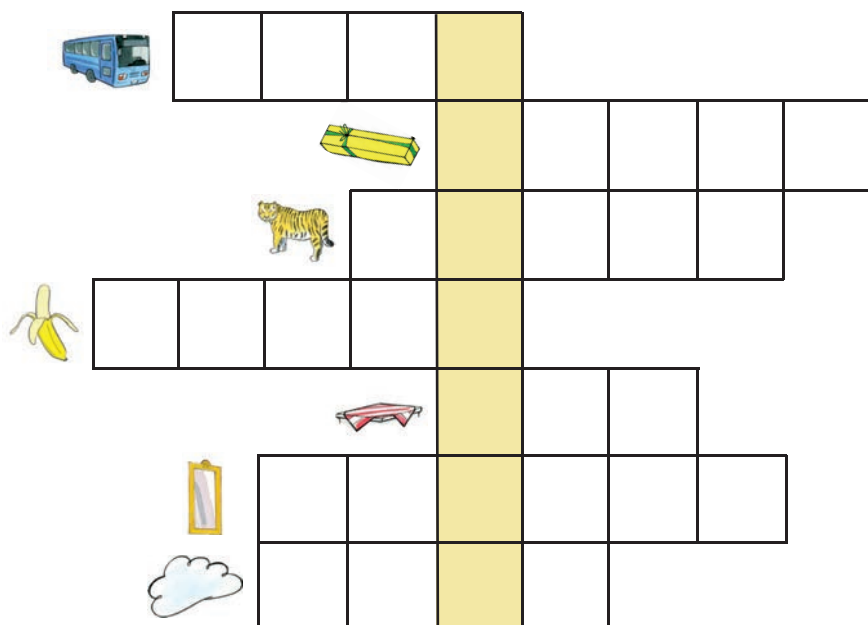
**Vi har gjort om och byggt ut
ABC-klubbens Lärarwebbar!
Efter önskemål och tips från er
användare har vi fyllt den med
material till dig som lärare att
använda vid genomgångar
i klassrummet:**

- Lärarhandledning, läsebok och arbetsbok finns nu tillgängliga digitalt, vilket gör det enklare att planera undervisningen om du inte har de fysiska böckerna tillhands.
- Bildspel finns till alla kapitel i läseboken – använd bildstödet för att kunna diskutera innan, under och efter läsningen.
- Kopieringsunderlagen finns nu som PDFer – enkelt att skriva ut arbetsblad och bildkort med mera.
- Övningar från lärarhandledningen finns interaktiva, så att ni kan laborera och låta alla elever vara delaktiga.

Vid köp av den tryckta lärarhandledningen ingår ett års licens till lärarwebben. Efter 12 månader kan du förnya din licens och köpa lärarwebben separat.

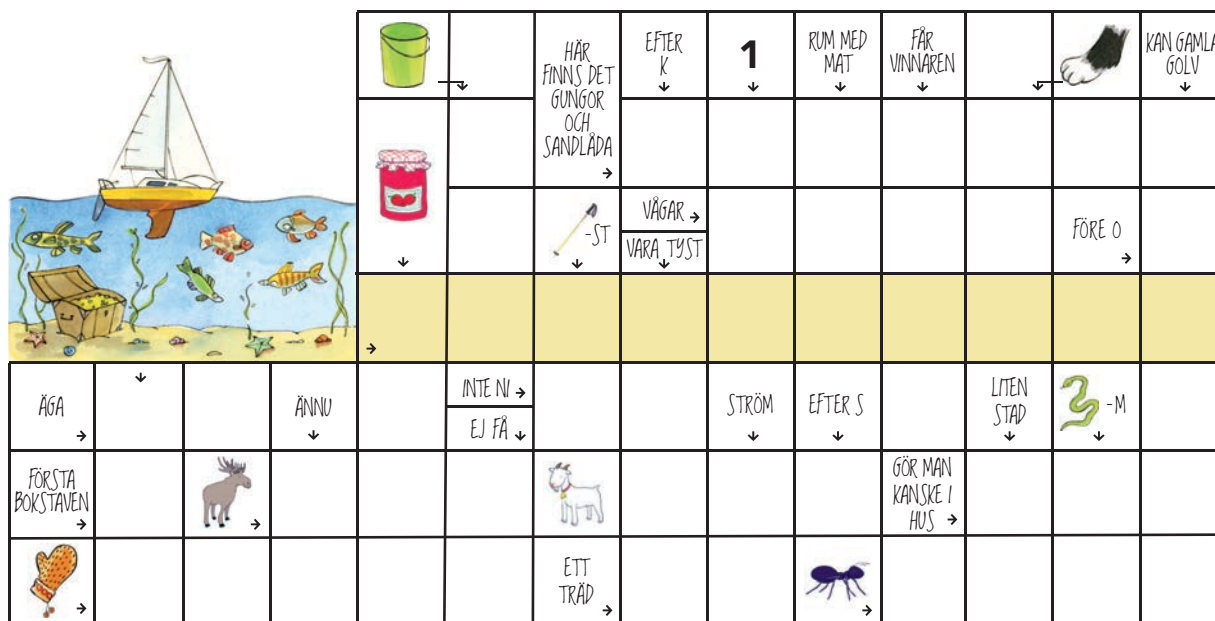
Ordfläta

Vilket ord fick du i de färgade rutorna?

Testa att rita ordet i rutan!

Korsord

Vilket ord fick du i de färgade rutorna?

Testa att rita ordet i rutan!

[illegible]

Våren med ABC-klubben!

2.

ABC-klubbens berättartävling. I mars kommer en inbjudan till alla tredjeklassare att vara med i ABC-klubbens berättartävling. Planera in en lektion redan nu för skrivande: i mitten av april behöver vi ha era berättelser. Mer information om tävlingen hittar du på nok.se/berattartavling

2022 Berättartävling

1.

Läsbingo till sportlovet. Skicka med ett Läsbingo när eleverna går på sportlovsledighet! Hämta på abc-klubben/materialbank

3.

Läsbingo till påsklovet.

4.

Missa inte att det till varje årskurs finns kostnadsfria webbövningar – kopplat till varje kapitel – till dina elever.

5.

Diplom till terminens slut hämtar du på abc-klubben/materialbank

6.

ABC-klubbens sommarbokmärke Beställ kostnadsfria sommarbokmärken till dina elever! Bokmärket är stabilt, laminerat och klarar våta handdukar och gympakläder! Beställ här: nok.se/abc-klubben/sommarbokmarke →

TIPS!

ABC-klubbens Facebook-grupp är en gruldruva att ösa ur! Här finns kollegor som har tagit fram förslag till årsplaneringar för de olika årskurserna, tipsrundor kopplat till böckerna, läsuppdrag, Powerpoint-presentationer med kapitelintroduktioner och mycket mer! Gå med om du inte redan är medlem: sök på abc-klubben!

→ Komplettera gärna bokmärkena med någon av de små hängena (ett hål finns på bokmärket) som du kan köpa i förpackningar om 30 st. Eller häng på något annat fint! På baksidan av bokmärket finns utrymme att skriva en hälsning.

Litteraturens kraft — Läskonferensen 2022

Missa inte årets höjdpunkt för dig som arbetar med läs- och skrivutveckling i fk – åk 6. Här möts aktuell forskning och praktiken i klassrummet.

Det blir en heldag med kompetensutvecklande föreläsningar och mingel med nya och gamla kollegor. Årets tema är **Litteraturens kraft**. Tillsammans ger vi ordet till fler!

**Bara för dig
som använder
ABC-klubben:**

Hämta din
VIP-kasse
på plats!

Läskonferensen

Litteraturens kraft

Information gällande covid-19

Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer och kommer följa smittläget framåt. Vi planerar att genomföra konferensen fysiskt på plats och kontrollerar vaccinationsbevis på de som deltar. Behöver vi ställa in konferensen så kommer vi i första hand att flytta konferensen till ett senare datum och om det inte är möjligt erbjuder vi pengarna tillbaka. Vi kommer hålla biljettköpare informerade om vad som gäller genom den mejladress som används vid anmälan.

Program

08:15 – 09:00	Registrering och frukost
09:00 – 10:00	Inte bara betydelser – att arbeta med ordförråd och ordkunskap Boel de Geer
10:00 – 10:30	Kaffe, te och frukt
10:30 – 11:30	Läs- och skrivundervisning som gör skillnad – att undervisa med utgångspunkt i TCRWP Anna Månsson och Lisa Mohlin
11:30 – 12:45	Lunch
12:45 – 13:30	Bilderbokens mångfald och möjligheter Agneta Edwards
13:30 – 13:45	Paus och möjlighet att kolla in vårens nyheter
13:45 – 14:45	Kreativt skrivande Tove Berggren
14:45 – 15:15	Fikapaus
15:15 – 15:45	Litteraturens kraft Cilla Dalén, Johan Rundberg, Minoo Shams och Lana Dervisic Vrbanjac
15:45 – 16:30	Vi ger ordet till fler! Vi gör plats på scenen för ett par unga och lovande artister från »Musiksupporten«. Ceylan Holago från Fanzingo berättar om den musikpedagogiska verksamheten i Botkyrka.
16:30 – 17:30	Mingel, bubbel och tilltugg

Datum:

25 mars 2022

Tid:

Föreläsningar 9:00–16:30

Plats:

Clarion Hotel Sign, Conference,
Östra Järnväggsgatan 35,
Norra Bantorget, Stockholm

Pris:

1 895 KR + moms
I priset ingår frukost, lunch,
fika och bubbel. Självklart
får du ett deltagarbevis.

Anmälan:

På laskonferensen.se anmäler
du dig snabbt och enkelt.
Anmälan är bindande men ej personlig.

Anmäl dig
snabbt &
enkelt!

Föreläsare

Inte bara betydelser – att arbeta med ordförråd och ordkunskap

Boel De Geer

Genom att arbeta medvetet och systematiskt med ordkunskap utifrån de tre dimensionerna form, betydelse och användning, stärks elevers ordförråd men också deras språkliga medvetenhet. Eleverna får redskap för att bygga och strukturera sina ordförråd och det skapas en klassrumskultur präglad av ett aktivt och nyfiken förhållningssätt till språk.

Boel De Geer är docent i svenska vid Södertörns högskola och undervisar sedan många år vid Lärarutbildningarna för förskola och F-3.

Kreativt skrivande

Tove Berggren

- Kreativt skrivande i klassrummet. Hur kan man tänka? Hur kan man arbeta? Vad är nyttan och fördelarna? Gör kreativt skrivande någon skillnad? Ja, det är Tove övertygad om! Deltagarna på Läskonferensen kommer få göra några korta och kreativa skrivövningar med Tove. Något man kan ta med till sin egen undervisning – för att använda på sitt sätt.

- **Tove Berggren** är författare och skrivpedagog och har gett ut flera barnböcker bland annat böckerna om *Lennart Lordis loggbok*. Hon arbetar med Skapande Skola i Göteborg och gör skrivworkshops för barn och unga.

Bilderbokens mångfald och möjligheter

Agneta Edwards

- Agneta föreläser om bilderbokens kraft och magi och visar att det finns bilderböcker för alla åldrar, ämnen och genrer. Som utgångspunkt för boksamtal, bildberättande bildanalys och eget skapande kan bilderboken bli en viktig del i arbetet med fördjupad läsförståelse och skrivutveckling.

- **Agneta Edwards** är litteraturpedagog, föreläsare och författare. Under 2022 utkommer hennes nya bok om bilderböcker i de första skolåren. Agneta tilldelades Barnboksakademiens Eldsjälspris 2002 och Gulliverpriset 2021.

Litteraturens kraft

Går det att förändra barns läsning och syn på litteratur?
Ta del av lyckade erfarenheter och lösningar

**Cilla Dalén, Johan Rundberg, Minoo Shams
och Lana Dervic Vrbanjac**

Cilla Dalén är bibliotekarie på Enbacksskolan i Tensta där hon strävar efter att skolbiblioteket ska vara ett betydelsefullt stöd för lärarna i deras arbete med läsförståelse. Cilla Dalén tilldelades Ingvar Lundbergpriset 2020.

Johan Rundberg är författare och bosatt i Stockholm. Han har skrivit trilogin *Mänvind & Hoff* om barn på samhällets botten i 1800-talets Stockholm. För *Nattkorpen* vann Johan priset Crimetime Award Årets barndekare 2021 och blev nominerad till Augustpriset 2021 i barn- och ungdomsklassen. Tidigare har Johan bland annat skrivit läromedel och kapitelböcker för åldern 9–12.

- **Minoo Shams** kom till Sverige från Iran när hon var 23 år. Hon utbildade sig till förskollärare i Göteborg och arbetar på skola i Stockholm. Under utbildningen fick Minoo läsa sig berusad av barnböcker. Minoo märkte att det saknades barnböcker om barn som upplevt krig, flykt och saknad och började då skriva de populära *Maryam*-böckerna.

- **Lana Dervic Vrbanjac** är lärare och arbetar med nyanlända elever på Bandhagens skola i Stockholm. I sin undervisning låter hon eleverna möta avancerade texter och ha strukturerade textsamtal tidigt i sin språkutveckling. Lana tilldelades år 2020 priset *Pennsvärdet* av Stiftelsen Berättarministeriet.

Läs- och skrivundervisning som gör skillnad – att undervisa med utgångspunkt i TCRWP

**Anna Månsson-Nylund
och Lisa Molin**

- Anna och Lisa vill skapa nyfikenhet om hur läs- och skrivundervisning kan utvecklas i en svensk kontext med utgångspunkt i TCRWP, Teachers College Reading and Writing Project. Föreläsarna lägger särskilt fokus på hur reflekterande högläsning kan bidra till att utveckla elever till att själva bli »läsglada«.

- **Anna Månsson Nylund** arbetar som förstelärare på Nya Landamäreskolan i Göteborg. År 2020 mottog hon Svenska Akademiens svensklärarpris.

- **Lisa Molin** arbetar som lektor vid Center för skolutveckling i Göteborg.

100 år av att ge ordet till *fler*

Nyckeln till en demokratisk samhällsutveckling ligger i att kunna tänka självständigt, reflektera över sin omvärld och göra sin röst hörd. Därför drivs vi av att inspirera till läsande och lärande. Varje år delar vi också ut priser, stipendier och stöd för att stärka röster i det demokratiska samtalet. **Tillsammans ger vi ordet till fler. Igår, idag och i 100 år till.**

Välkommen till Pedagogikwebben!

Här har vi samlat kompetensutveckling och inspiration för dig som arbetar i pedagogisk verksamhet. Utifrån olika tema hittar du aktuella böcker och onlinekurser, förmånliga erbjudanden, läs- och lyssningstips, intervjuer och kontaktpuppgifter till våra föreläsande författare. **nok.se/pedagogikwebben**

Att motverka rasism

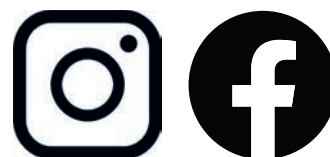

Kostnadsfri onlinekurs

Få kunskaper och perspektiv som hjälper dig i det dagliga antirasistiska arbetet. Lär dig om:

- Förskolans och skolans uppdrag att motverka rasism.
- Att förstå och analysera rasism.
- Olika arbetssätt för att motverka rasism.
- Metoder och kartläggningsstrategier att använda i det dagliga arbetet.

Vårt samarbete med *Forum för levande historia* ger oss möjlighet att erbjuda den här onlinekursen kostnadsfritt för alla användare.

→ Följ oss på Instagram

Få inspiration från lärarkollegor som använder ABC-klubben på Instagram **[@abcklubbennok](https://www.instagram.com/abcklubbennok)**.

→ Fråga 13 000 kolleger

Du vet väl att det på Facebook finns en egen grupp för dig som redan jobbar med ABC-klubben? Nu är ni över 13 000 medlemmar! Här hittar du kolleger som delar med sig av sina kunskaper, planeringar, tips och idéer. Alla nyheter får du reda på här också.

3 x Boktips från Natur & Kultur

I en annan klass

Av Emma Leijnse

Skilnaderna i den svenska skolan har ökat i tjuo års tid och blir allt större. Det får stora konsekvenser, både på nationell nivå och för barnens dagliga arbete i klassrummet. Vad gör detta med hur eleverna ser på sig själv och på varandra? Och hur påverkas samhället i längden när vi i allt högre grad delas upp redan i skolan? Det är dessa frågor *I en annan klass* handlar om.

Läs mer på nok.se

Hitta historien!

Av Mats Vänehem

Ta med dina elever på en tidsresa med *Hitta historien*!

Hitta historien består av elva samtalsbilder som visar en och samma plats under olika tidsåldrar. Bilderna är fulla med detaljer och det finns tusen saker att upptäcka om man är uppmärksam! Till varje bild finns fakta om tidsperioden och om detaljer i bilden. Genom en kod i boken får du åtkomst till alla bilderna i digitalt format för visning i klassrummet.

Mats Vänehem är arkeolog och illustratör och står för både text och bild. Läs mer och se smakprov på nok.se/hittahistorien

Kerstin, solen och kärleken

Av Helena Hedlund

Kerstin, solen och kärleken är den femte delen i den prisbelönta serien om Kerstin. Helena Hedlund skildrar en modern Bullerbyn med en stor dos humor, vardagsspänning, lek och känslor som känns i hela kroppen. Perfekt för högläsning!

Läs mer på nok.se

Har du träffat Anne?

Eller någon annan av våra kundansvariga? Det är till dem du kan vända dig så fort du har någon fråga kring våra läromedel. Du hittar alla kontaktuppgifter på nok.se

Hej fritids!

Här får du som arbetar på fritidshem en tidning som är fylld av inspiration inför ditt arbete med eleverna. I vårt första nummer som har **sociala relationer** som tema kommer du att få möta olika pedagoger och författare som är specialister på just detta. Vill du läsa *Hej fritids*? Beställ ditt exemplar via QR-koden!

»Mitt jobb är att *smitta* barnen med **läsbacillen!**«

Läsrådet, ny aktör inom det läsfrämjande arbetet.

Ingela Korsell

Ålder: 54 år.

Yrke: Författare, grundskollärare och doktorand i pedagogik.

Bor: Mariefred.

Familj: Man och två vuxna döttrar.

Första läsoplevelse: Vanten »som pappa läste högt med roliga röster«.

Aktuell med: Ledamot i nya läsrådet + *Mutanterna*.

Favoritväsen: Mylingen, dödsväsen.

Antal utgivna böcker: 19.

Det är 15 grader kallt och gnistrande vackert. Frosten ligger som ett isigt täcke över innergården till det vackra 1700-talshuset i Mariefred, platsen som författaren Ingela Korsell befolkat med diverse väsen och magiska varelser i den populära barnboks-serien *PAX*, som hon skrivit tillsammans med författarkollegan Åsa Larsson. Ingela står på farstutrappan till sitt älskade 1700-talshus och bjuder mig att stiga på. I huset finns spår från tidigare ägare i form av anteckningar och inristade namnteckningar i tak och väggar. Men om huset också är bebott av väsen, är oklart.

Vi slår oss ner i vardagsrummet, där en av husets många eldstäder fortfarande är varm från gårdagskvällens brasa. Ingela sätter sig i fåtöljen, och den svarta dvärgpudeln Tillo lägger sig till rätta i hennes knä. Ingela Korsell är utbildad grundskollärare och jobbade flera år som lärare, innan hon blev författare på heltid 2014.

Hur ser du på läsandet de första skolåren?

»Läsningen börjar redan när man är bebis, eller i mammas mage«, skrattar Ingela. Hon tycker att det är bra att läsningen har stärkts i styrdokumentet för förskolan och fritidshemmet. »Läsningen är oerhört viktig de första skolåren, för att knäcka läskoden. Sen handlar det om att fortsätta att omges och marineras i olika typer av texter. Mata på med böcker. Gå på bibliotek. Gå in i bokhandeln. Ta på böckerna. Visa att du läser själv och prata om det du läser. Är det något pappor kan göra, så är det att visa att de läser.«

Hur kom det sig att du blev lärare?

»Jag kommer från en lärarsläkt. Pappa var mellanstadielärare. Min faster var lärare. Farfar var lärare. Det finns så många lärare i min släkt. Man kan säga att jag fick det med modersmjölken.«

Ingela har jobbat mest på mellanstadiet med barn i den »magiska mellanåldern« – eller »guldåldern«, som hon också kallar den. Mellanstadieelever är kompetenta, de har fått lite erfarenheter och de flesta har knäckt läskoden, säger Ingela. De har kommit in i ett annat läsande. Nu förväntas de också börja läsa på egen hand i syfte att uppleva och lära – självklart utifrån en medveten och strukturerad undervisning där textsamtal ingår.

»I själ och hjärta är jag lärare, men just nu jobbar jag som författare.«

Den 23 september 2021 inrättade regeringen ett läsråd med fokus på läsfrämjande insatser för barn och unga. Och några veckor tidigare kom telefonsamtalet med frågan om Ingela ville bli en av ledamöterna i rådet.

»Jag blev så paff när Kulturdepartementet ringde, men väldigt stolt och hedrad. Jag funderar på vad man kan göra på systemnivå, jag brinner verkligen för skolan och läromedel.«

I skrivande stund har läsrådet inte haft sitt första möte än, men hennes områden tror hon kommer röra skolan, författarbesök och förstås hur man skriver text för barn och unga. Och så skolbiblioteken, då, tillägger hon. Ingela och hennes kompisar hängde själva mycket på skolbiblioteket, och som lärare vet hon hur viktigt samarbetet är mellan lärare, skolbibliotek och bibliotekarie. Så det är något hon kommer kämpa hårt för i läsrådet.

Hur kom det sig att du blev författare?

»Ja, det undrar jag själv ibland«, skrattar Ingela. Det började med en lärarhandledning i hur man kan jobba med skönlitteratur i undervisningen. Jag skrev handledningen och sen skrev jag även den skönlitterära texten *Den svarsta handsken*, berättar hon. Efter det har det blivit både läromedel och skönlitterära böcker – hela 19 stycken.

»I själ och hjärta är jag lärare, men just nu jobbar jag som författare.«

Förutom PAX-serien har Ingela gett ut tre böcker om **väsenologi** – ett ord hon hittat på själv och som betyder läran om väsen i folktron. Intresset för väsen, magi och folktro har funnits med länge, och inslag av detta hittar man i många av hennes böcker.

»Jag tänkte hela tiden att jag måste skriva en faktabok. Jag vet att många elever gillar faktaböcker. Hittar man något som intresserar en, då kan man få sig själv att läsa sånt som är lite svårare att läsa.«

Man skriver ju alltid för sig själv, men i min roll som författare har jag tänkt på mina elever som hade det jobbigt med läsningen, fortsätter Ingela. Jag funderade på vad de skulle gå igång på och vad som skulle kunna få dem på kroken. Faktaböcker har visat sig bra för att fånga pojkars intresse. *Väsenologi*-böckerna kan man nästan slå upp var som helst och börja läsa. Man kan alltså läsa boken i den ordning man vill. Det finns flera typer av texter: faktarutor och listor, läskiga fiktiva berättelser och sammanhängande faktatexter. Och illustrationerna av Reine Rosenberg är lika viktiga som texten, säger hon och visar mig de suggestiva och stundtals läskiga bilderna, som verkar hämtade ur spelvärlden.

Hur förklarar du framgången med *Väsenologi*- och PAX-böckerna?

»Jag tror att det finns ett behov att testa sin rädsla under trygga förhållanden. Särskilt i mellanåldern, när man berättar spökhistorier för varann. Man vill bli skrämmd. Många tror att man inte får skriva skräck för barn. Men vi lockar in dem med coola omslag, skräck, monster och fantasy, och sen får de socialrealismen på köpet. Det är två spår i PAX-böckerna. I fantasysdelen drar vi på rejält, men i den realistiska delen har vi varit mer försiktiga.«

»Vi ska skrämma skiten ur dem, det är vårt motto!«

Ingela tror också att det beror på att texten är lättillgänglig och inte för barnslig eller gullig. Ämnena i sig kan vara komplexa, om språket är lättillgängligt. Man får inte nedvärdera sina läsare.

»Jag tror att det finns ett behov att testa sin rädsla under trygga förhållanden.«

Hur ser du på läsning i stort?

»Det är oroande att barn och unga läser allt mindre. Med läsning menar hon all typ av läsning, förtydligar hon. Inte bara skönlitteratur. »Det är viktigt att vi →

som medborgare kan läsa en längre löpande text, en nyhetstext till exempel. Det är en fråga om demokrati; att veta sina rättigheter, att kunna påverka med ord och kunna uttrycka sig. Att läsa och skriva är grunden i utbildning, i alla ämnen. Har man svårt för det, då blir det svårt – både på individnivå och samhällsnivå.»

Har du något råd till Sveriges lärare som du vill skicka med?

»Om jag skulle gå tillbaka som lärare, skulle jag kräva mer kontinuerlig vetenskapligt grundad fortbildning om läsning. Jag skulle inte vara så snäll. Jag skulle kräva mer, det gagnar även eleverna. Vill vi få till en förändring, måste man få lämna klassrummet ibland.«

Om det är magi eller läsrådet som är svaret på hur vi vänder den nedåtgående lästrenden, är ännu oklart. Det enda vi med säkerhet kan säga är att Ingela Korsell kommer ha ett finger med i spelet.●

Till *Väsenologi* finns en kostnadsfri lärarhandledning – hämta den på nok.se!

Några av Ingelas titlar som är utgivna på Natur & Kultur.

Läsrådet är:

Ordförande

Kajsa Ravin, generaldirektör *Kulturrådet*

Ledamöter:

Marlen Eskander, grundare och verksamhetschef *Läsfrämjarinstitutet*

Katti Hoflin, kulturchef
Västra Götalandsregionen

Ingela Korsell, författare med en bakgrund som grundskollärare

Elin Nord, universitetsbibliotekarie
Göteborgs universitet

Magnus Persson, professor
i litteraturvetenskap, *Malmö Universitet*

Helya Riazat, rektor *Järvaskolan*

Dilsa Demirbag-Sten, generalsekreterare
Berättarministeriet

Lars Strannegård, rektor *Handelshögskolan*

Läsrådet ska vara en drivande och samordnande aktör inom det läsfrämjande arbetet. Det ska också bidra till samverkan mellan aktörer inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning, bokhandel, förlag och andra delar av näringslivet. En annan viktig uppgift är att ansvara för kunskapsinsamling, följa relevant forskning och identifiera utvecklingsbehov inom det läsfrämjande arbetet. Ledamöterna i rådet förordnas av regeringen från och med 26 oktober 2021 till och med 25 oktober 2024.

Lärartipset

Från tre olika lärare får vi ett tips om kreativa skolavslutningspresenter att ge till eleverna, inspirerade av ABC-klubben!

Åk 1

→ Den magiska kulan

Från **Josefine Sundberg (@froken.jossan)**

»Amos kadosom Som sala min. Den magiska kulan är din. Gnid din kula och tänk; JAG KAN! Ta fram din magi, den behövs ibland. Om du tror på dig själv blir drömmen sann. Kanske får du hjälp av kulan i din hand«.

Åk 2

→ Diamantjakten

Från **Anette Andersson**

»En diamant är mycket värd, uti vår stora värld. Men långt viktigare än så, är ju du ändå! En liten påminnelse får du här, om hur värdefull du är! Glad sommar från Anette och Anita«.

Åk3

→ Nyckeln till skatten

Från **Monia Bertilsson**

»Nu är det dags för nästa steg i livet, att det kommer gå bra för dig tar vi för givet! Att öppna framtidens dörrar kan verka svårt kan man tycka, så vår gåva till dig är för god tur och lycka«.

»Ett rikt ordförråd handlar inte bara om kvantitet«

Boel de Geer

Är lektor i svenska och akademisk utvecklingsledare för lärarutbildningen på Södertörns högskola. Som forskare är hon inriktad på språksocialisation och lexikal utveckling. Boken belyser ordens centrala roll i språkssystemet och diskuterar begreppen ord, ordförråd och ordkunskap ur ett individ- och samhällsperspektiv.

Av: Jenny Damberg

Boel de Geer är aktuell med boken *Ordkunskap i förskola, förskoleklass och grundskolans tidiga år*.

Vad är skillnaden mellan ordkunskap och ordförråd?

»Den största skillnaden ligger i medvetenheten. När lärare berättar om sitt arbete med ordkunskap beskriver de att de förklarar nya ord när det behövs. Ordkunskap fokuserar på ords betydelser, hur ord är uppbyggda och hur de används. Det innebär ökad språklig medvetenhet, på alla språkliga nivåer.«

Vad menas med ett rikt ordförråd?

»Det är lätt att tro att ett rikt ordförråd handlar om kvantitet, att kunna många ord. Men när kan vi egentligen ett ord? Också de enklaste orden kan ha konkret betydelse som barn lär sig tidigt i livet: *en stor bil*, men också mer abstrakta betydelser som *vad ska du bli när du blir stor (vuxen)?*, att vara *en stor artist (välkänd)* eller *en stor lögnare (ökänd)*. Orden kan också förekomma i uttryck som *leva på stor fot* och *slå på stort*. Ett rikt ordförråd inte bara handlar om kvantitet, utan också om kvalitet och djup.«

Hur mycket kan ordförrådet variera mellan barn på lågstadiet?

»Ordförrådets bredd och djup kan variera stort mellan barn i F–3. Att ordförrådet är litet hos ny-anlända elever är ju inte konstigt. Men variationen finns också bland barn som vuxit upp i Sverige, med eller utan svenska som modersmål. Skillnaderna bottnar inte bara i modersmål. Socioekonomiska och sociokulturella faktorer ligger bakom skillnaderna. Det är inte självklart att skillnaderna mellan barn jämnas av sig själva. De första skolåren är viktiga och resonemang om att »vänta och se« håller inte. Det krävs stöd i form av medveten och systematisk undervisning. Det fina i kråksången är också att barn tycker att ord är roliga.«

Hur hänger ordkunskap ihop med läs- och skrivutveckling?

»Väldigt, väldigt mycket! Elever kan läsa som ett rinnande vatten och gör det gärna för att visa upp sin förmåga. Men när de ombeds återberätta eller samtala om innehållet visar det sig att de inte har förstått. Med ett välorganiserat ordförråd ökar förmågan till ordmobilisering – att hitta rätt ord och dess betydelse.«

»Ett begränsat ordförråd minskar dina möjligheter att uttrycka dig på ett tydligt och nyanserat sätt.«

Hur viktigt är ett rikt ordförråd för att kunna vara en aktiv samhällsmedborgare?

»Oerhört viktigt. Inte bara texter utan även muntlig information blir svår att förstå med ett begränsat ordförråd.«

»Ett begränsat ordförråd minskar dina möjligheter att uttrycka dig på ett tydligt och nyanserat sätt. Vi kan göra oss förstådda med ett inte helt perfekt uttal. Samma sak med grammatiken. Vi kan använda en

avvikande ordföljd utan att det spelar så stor roll för förståelsen. Men med ett begränsat ordförråd blir det svårt att uttrycka sina tankar.«

Till sist: Vad tycker du är det viktigaste för grundskolelärare/lågstadie lärare att tänka på när det gäller att stötta eleverna och få dem att utöka sitt ordförråd och sin ordkunskap?

»30 minuters ordkunskapsundervisning per dag, löd receptet från Ingvar Lundberg, tidigare professor i psykologi. Där håller jag fullständigt med. Undervisningen varierar och fokuserar på både struktur (uttal, stavning, uppbyggnad i fonem och morfem etc.), betydelse (och betydelserelationer till andra ord) och användning (fokus på orden i en meningsfull kontext). Självklart bör undervisningen förankras i den ämnesundervisning som pågår i klassen. Viktigt är förstås också att aktiviteten blir rolig, meningsfull och spännande. Poängen är ju att eleverna får utveckla ett förhållningssätt till »svåra« ord som något åtråvärt och användbart.«

»Vad får skickliga lärare att lyckas?«

Av: Nneka Magnusson Amu

»Mitt jobb är inte att vara socialarbetare, kurator eller psykolog – jag ska undervisa« hörs ibland hos lärare. Men ett framgångsrikt lärarskap innefattar även mellanmänsklig och relationell kompetens, menar Åsa Hirsh, docent i pedagogik vid Göteborgs universitet.

Att en duktig lärare är kunnig i sitt ämne tycker de flesta är självklart. Samtidigt är lärarens yrke att undervisa i ett ämne, att få andra att lära sig, och det kräver mer än ämneskunskaper.

»Det handlar om att var nyfiken på hur allt hänger ihop och försöka förstå sina elever som hela personer för att kunna hjälpa dem att lära och utvecklas. Lärares pedagogiska uppdrag innefattar såväl kunskapsuppdraget som det sociala uppdraget, och de två aspekterna måste ses som integrerade snarare än separerade från varandra«, säger Åsa Hirsh, som har mångårig bakgrund som lärare i grundskolan och numera arbetar med forskning och undervisning inom akademien.

I sin nya bok *Relationellt ledarskap i klassrummet – så skapas magi* tar Åsa Hirsh upp åtta aspekter som kännetecknar de bästa lärarna utifrån ett elevperspektiv. Resultatet baseras på 102 elevintervjuer på 20 olika skolor, inom ramen för ett större forskningsprojekt som pågick 2017–2019 (Hirsh, 2020; Hirsh och Segolsson, 2020).

»Tanken är att de kan fungera som underlag för samtal kring hur man själv tänker, känner och agerar – och för att kollegialt hjälpa varandra att utforma undervisningen på bästa möjliga sätt«, säger hon. •

Så lyckas du som lärare:

1. Omsorg och empati

- Läraren skapar en trygg och förlåtande miljö och visar tilltro till sina elever.
- Läraren förstår att de liksom alla andra har dåliga dagar – och låter dem ha det. Och viktigast av allt: läraren ger aldrig upp hoppet om sina elever.
- Det finns alltid en andra chans och kanske till och med en tredje.

2. Ömsesidig respekt

- Läraren lyssnar på eleverna och ser dem som kompetenta partner vars insikter och åsikter är av värde. Eleverna märker att läraren respekterar dem, vilket i sin tur gör att de respekterar läraren. Respekt är alltså en ömsesidig relation och eleverna beskriver denna ömsesidiga respekt som avgörande för deras lust att lära och närvara i klassrummet.

3. Gemensamt mål

- Läraren delar ansvaret för lärande med sina elever och kommunicerar tydligt budskapet »vi gör det här tillsammans«. Det betyder inte att läraren ska göra arbetet åt eleverna eller att elevernas ansträngning är oviktig. Snarare handlar det om en trygghet som skapas hos eleverna när de vet att någon finns där för att hjälpa dem genom det svåra.

4. Anpassat lärarskap

- Läraren har som utgångspunkt att det inte finns en undervisning som är den »riktiga« och enda rätta. Hen tänker redan vid grundplaneringen att undervisningssituationen behöver formas så att den passar och blir tillgänglig för så många elever som möjligt utifrån deras olikheter och behov.

5. Delat ansvar

- Läraren kommunicerar till eleverna att lärande och utveckling är möjligt för alla och att hårt arbete lönar sig. Men eleverna känner inte att de är ensamma med det hårda arbetet. Tvärtom visar läraren i ord och handling att hen delar ansvaret med eleverna och ser det som sin uppgift att hjälpa dem med strategier för att ta nästa steg.

6. Passion

- Läraren är inte bara kunnig i och passionerad för ämnet som sådant, utan brinner också för att undervisa i det och för att eleverna ska lära sig. Entusiasmen och glädjen hos läraren över att vara där smittar av sig och skapar motivation hos eleverna.

7. Variation

- Läraren undervisar på ett varierande sätt, knyter an till en värld eleverna är bekanta med och som på olika sätt angår dem. Läraren lyssnar in eleverna under lektionstid och anpassar sig och sin lektionsplanering till rådande situation.

8. Användarvärde

- Läraren undviker inte helt att tala om formella krav – men de gör det inte hela tiden. Svaret på elevernas »varför ska vi lära oss detta«-frågor relaterar snarare till vikten av eller fördelarna med att ha viss kunskap i praktiken än till vad Skolverket bestämt. Läraren undviker inte helt att tala om betyg, men tyngdpunkten ligger på att lärandet är viktigast.

ABC-klubbens berättartävling

Med ABC-klubbens berättartävling vill vi uppmuntra eleverna att producera texter för en verklig mottagare. Vi bjuder därför in alla elever i åk 3 – som använder ABC-klubben – till berättartävlingen. Vår förhoppning är att den fungerar som en kreativ och lustfylld avslutning på arbetet med ABC-klubben!

Du hittar all information du behöver på nok.se/berattartavling

2022 Berättar-tävling

För
alla elever
i åk 3!

Hejdå, vi ses
igen i *nästa*
nummer!

Ett magasin *varje termin*

Vill du ha en kostnadsfri prenumeration av ABC-klubbens magasin till dig och din skola? Fyll i formuläret på nok.se/abc-klubben så lovar vi att skicka även kommande nummer till dig!

Vilket är ditt bästa ABC-klubbstips?

Har du ett tips du vill dela med dig av i nästa nummer? Mejla en kort text och gärna en kompletterande bild till abc-klubben@nok.se. Alla publicerade bidrag får en bokpresent.